

PO ZVERINSKEM POKOLU 13 ITALIJSKIH LETALCEV**OZN MORA SPREMENITI POLITIKO V KONGU****Vsi dosedanji njeni posegi niso učinkovito prispevali h konsolidaciji države - V osrednji vladi nove razprtije - Bistvo spora: centralistična ali federativna ureditev države**

Pokol trinajstih italijanskih letalcev v eni izmed kongoških pokrajin je zadnji čas ponovno spravil v ospredje pozornosti svetovne javnosti vprašanje te razsežne dežele v osrednji Afriki. Po tem barbarskem dogodku, ki je naletel na obsodbo ne samo vse italijanske javnosti, temveč vsega omikanega sveta, se posameznim državnikom in zlasti Organizaciji združenih narodov z vso resnostjo in nujnostjo zopet postavlja vprašanje, kako učinkovito pripomoči, da bo ta nova, a zelo važna afriška dežela naredila vsaj prve korake na poti k državni konsolidaciji.

Naj bodo vzroki kakršnekoli narave, dejstvo je, da je kljub neposrednemu posegu Organizacije združenih narodov in kljub njenim resolucijam ter sklepom notranji položaj Konga danes takorekoč takšen, kakršen je bil pred enim letom, ko je dosegel državno neodvisnost.

Ko so kmalu po proglasitvi neodvisnosti izbruhnili med domačimi voditelji in raznimi plemeni, ki živijo v bivši belgijski koloniji, tako hudi spori, da se je brž ohromila vsa upravna in zakonodajna dejavnost in je v državi nastal pravi pravcati kaos, je bilo posredovanje Združenih narodov seveda neizogibno. In to tudi zaradi tega, ker so obstajali otipljivi dokazi, da so za nered in zmedo posredno ali neposredno odgovorne tudi določene evropske kolonialne države in zlasti Belgija.

KAJ JE HOTEL LUMUMBA

Ne da bi podcenjevali krivdo, ki jih za takšno stanje v državi imajo ambicioznost, želja po oblasti in denarju ter politična nezrelost posameznih črnskih voditeljev, moramo kot nepristranski opazovalci vendarle ugotoviti, da je že od vsega začetka eden glavnih vzrokov nemirov v Kongu bila odcepitev njegovih dveh najbogatejših pokrajin, in sicer Katange ter Kasaja. Proti tej odcepitvi pa sta se odločno borila Lumumba in njegova stranka (Narodno kongoško gibanje), ki je imela večino v parlamentu in vladi. Lumumba je bil namreč prepričan, da brez sredstev, ki bi jih morala prispevati bogata Katanga, nikakor ne more doseči svojega glavnega političnega cilja, to je ohraniti in utrditi enotnost države, kar bi tudi učinkovito pripomoglo, da bi se med raznimi plemeni izoblikovala enotna, kongoška narodna zavest.

Tega mnenja pa niso bili drugi voditelji, kot na primer Kasavubu, ki so zagovarjali nekakšno federativno ureditev Konga, ki bi jamčila posameznim plemenom v različ-

nih pokrajinah sedanji vodilni položaj. Vprašanje zase pa tvori glavni voditelj Katange Čombe, čigar separatična politika je odvisna tudi od drugih činiteljev, od katerih je treba zlasti omeniti mogočno družbo Union Minière, ki izkorišča ogromno rudno bogastvo v Katangi in ki v utrditvi enotne, velike kongoške države vidi nevarnost za svoje gnotne koristi.

OZN IN KONGO

Na zahtevo osrednje kongoške vlade je Varnostni svet 9. avgusta lani sprejel resolucijo, po kateri so čete Organizacije združenih narodov smele sicer vstopiti na področje Katange, a jim je bilo hkrati prepovedano, da bi se vmešavale v notranje politične razmere in zlasti v ustavne spore ali kakorkoli vplivale na njih rešitev. Glede tolmačenja te resolucije je med Lumumbo in Hammarskjöldom nastal spor, ker je prvi zahteval, naj bodo čete OZN na popolno razpolago njegove vlade in naj ne bodo nevtralne, kar je Hammarskjöld odklonil.

Po Lumumbovi tragični smrti se je zdelo, da se je položaj nekoliko razjasnil, ker je prišlo do zblizanja med Gizengo, ki ga smatrajo za Lumumbovega duhovnega dediča, in med vlado v Leopoldvillu. Gizenga je bil dotlej neomejen gospodar v vzhodni kongoški pokrajini s središčem v Stanley-

villu. Po pogajanjih v letošnjem avgustu in septembru je bil dosežen sporazum, na osnovi katerega je bila sestavljena nova osrednja vlada. Predsednik je postal Adula. Gizenga je bil podpredsednik, sedem ministrov pa je pripadalo lumumbistični stranki.

S posredovanjem predstavnikov OZN v Kongu je nova vlada stopila v stik s Čombejem in z njim vodila pogajanja za miroljubno ureditev spora. Ko je že kazalo, da bo Čombe pristal na zedinjenje Katange s Kongom in priznal oblast osrednje vlade, so se razgovori iznenada prekinili in Čombe je izjavil, da se Katanga ne bo nikdar odpovedala svoji neodvisnosti.

NASTOP OZN

Zastopniki Združenih narodov so tedaj menili, da je prišel čas, ko je treba nastopiti s silo proti Čombeju in ga tako prisiliti na kapitulacijo. V spopadu s Čombejevo vojsko pa so čete OZN doživele hud poraz. Njihov nastop se je izjalovil, mednarodni organizaciji pa je bil zadan velik moralni udarec. V tem kritičnem trenutku je priletel v Kongo Hammarskjöld, da reši, kar se rešiti more, a je pri tem izgubil življenje.

OZN se je nato morala umakniti in se pogajati s Čombejem, ki je izšel iz boja kot zmagovalec.

Težka naloga novega glavnega tajnika OZN

Posledica neuspeha in političnega prekreta zastopnikov Združenih narodov v Kongu je bila, da se je začelo čedalje bolj krhati zavezništvo med Gizengo in Adulo, ki se je končalo tako, da je prvi zapustil Leopoldville in se umaknil v svojo trdnjavo v Stanleyvillu, od koder je prve dni tega meseca začel odkrito voditi sovražno politiko do osrednje vlade.

To napeto politično stanje je po mnenju mnogih opazovalcev tisti posredni vzrok, zaradi katerega je na tako tragičen način zgubilo življenje trinajst italijanskih letalcev. Bližnji vzrok njihovega pokola pa je treba vsekakor pripisati primitivnosti kongoškega ljudstva in vojske, ki zato postane lahek plen tega ali onega demagoga.

Prav zaradi zverinskega pokola v mestu Kindu pa so se razprtije v osrednji vladi in parlamentu še bolj poglobile, ker je predsednik Adula dogodek odločno obsodil in vso krivdo pripisal kongoški vojski, ki se nahaja na področju Kinduja. Te trditve pa so izzvale odločen protest poslancev, ki

pripadajo lumumbistični stranki. Po njihovem mnenju je do pokola prišlo zato, ker so kongoški vojaki zamenjali Italijane za belgijske padalce ali za Čombejeve najemnike in so mislili, da gre za sovražni napad. Pomota je nastala tudi zato, ker italijansko letalo, ki je pristalo na letališče v Kinduju, baje ni imelo običajnih znakov letal Združenih narodov in številka letala ni bila enaka tisti, ki je bila pred pristankom sporočena poveljstvu kongoške vojske.

S temi zadnjimi trditvami vsi ne soglašajo, vendar to ni tako važno, kajti menda ne bo težko ugotoviti, če letalo res ni bilo opremljeno z običajnimi znaki OZN.

Mnogo pomembnejše pa je vprašanje, ki je nastalo po tem pokolu, in sicer, ali je Organizacija združenih narodov sploh kos nalogi, ki jo mora izvrševati v Kongu. Vsi njeni dosedanji posegi in sredstva, ki jih je uporabila v bivši belgijski koloniji, so namreč le malo ali nič pripomogli k notranji ureditvi dežele.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 26. novembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Dogodivščine Toma Sawyerja«, dramatisirana zgodba (Mark Twain - Joško Lukeš), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... tedenski odmevi v naši deželi; 13.45 Sestanek s Silvom Tamšejem; 17.00 Tvoronica sanj — Obzornik filmskega sveta; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Ljudska opravila in opasila: Niko Kuret — »Domači večeri«; 21.30 Koncert Tržaškega tria: Beethoven: Trio v D-duru, op. 70, št. 1.

• PONEDELJEK, 27. novembra, ob: 18.00 Italijanščina po radiju; 18.30 Mladi solisti: sopranistka Gloria Paulizza, pri klavirju Livia D'Andrea Romanelli; 19.00 Znanost in tehnika: »Problem kanala Atlantik-Pacifik skozi Mehiko«; 20.00 Športna tribuna; 20.30 Richard Strauss: »Elektra«, tragedija v enem dej. Orkester in Zbor Florentinskega glasbenega maja vodi Dimitri Mitropoulos.

• TOREK, 28. novembra, ob: 18.00 Radijska univerza — Tone Penko: Hormoni — »Tudi življenje živali je odvisno od hormonov«; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Petar Petrovič Njegoš: »Gorski venec« (Umberto Urbani); 21.30 Koncert sopranistke Mileve Pertot, pri klavirju Livia D'Andrea Romanelli; 22.00 Obletnica tedna — Josip Tavčar: »Luigi Pirandello ob 25-letnici smrti«.

• SREDA, 29. novembra, ob: 18.00 Slovenščina za Slovence; 18.30 Liki iz opernih del: »Evgenij Onjegin« (Gojmir Demšar); 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 20.30 »Razsvetljeno okno«, igra v treh dejanjih (Alessandro Varaldo - Lelja Rehar) igrajo člani RO;

• ČETRTEK, 30. novembra, ob: 18.00 Radijska univerza — Slavko André: Osnovni pojmi geofizike: »Potresi in vulkani«; 18.30 Koncert pianistke Charlotte Brullard; 19.00 Širimo obzorja: »Sveta si zemlja in blagor mu komur rodiš« — Rado Bednarik: »Goriški vrtnarji«; 20.30 Znani dirigenti. Približno ob 21.15 Književnost: »Zbirka Donne d'amore Arnalda Frateilija« (Franc Jeza). Približno ob 22.00 Jože Peterlin: »Sijančeva Sodobna slovenska likovna umetnost«.

• PETEK, 1. decembra, ob: 18.00 Italijanščina po radiju; 19.00 Sola in vzgoja — Ivan Theuerschuh: »Vzgojna posvetovalnica«; 20.30 Gospodarstvo in de. 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Novela XIX. stoletja — Lafcadio Hearn: »Akinosukejeve sanje«; 22.20 Romantična sonata — Chopin: Sonata št. 2 v b-molu, op. 35.

• SOBOTA, 2. decembra, ob: 14.40 Ljubljanski vokalni kvartet; 15.30 »Triogelnik«, enodejanka (Pedro de Alarcón - Bogomir Čokelj - Mirko Javornik), igrajo člani Radijskega odra; 17.45 Dante Alighieri: Božanska komedija — Nebesa; III. spev. Prevedel Alojz Gradnik, pripravil Boris Tomazič; 18.30 Skladbe italijanskih sodobnih avtorjev — Petrassi: Koncert št. 1 za orkester; 19.00 Pomenek s poslušalkami; 20.40 Zbor »Slava Klavora« iz Maribora; 21.00 »Johann Strauss jr.«, dramatisirana zgodba (Roberto Cortese - Lada Mlekuž), igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

26. novembra, nedelja: 27. pobinkoština
27. novembra, ponedeljek: Virgilij
28. novembra, torek: Gregorij
29. novembra, sredo: Saturnin
30. novembra, četrtek: Andrej
1. decembra, petek: Marijan
2. decembra, sobota: Pavlina

OPOZORILO NAROČNIKOM

Ker se bliža konec leta, ko mora list izpolniti razne obveznosti, prosimo vse naročnike, ki še niso poravnali naročnine, naj to nemudoma store.

Naročnino lahko poravnajo na upravi lista — vsak delavnik od 9. do 12. ure — ali po poštni položnici — pošt. ček. rač. Trst 11/6464.

Uprava

OZN mora spremeniti politiko v Kongu

(Nadaljevanje s 1. strani)

Vse kaže, da je bila že prva odločitev največje mednarodne organizacije povsem zgrešena. Po mnenju nekaterih bi OZN morala namreč postaviti na vsa odgovorna mesta v upravi države svoje funkcionarje, ki bi zamenjali Belgijce in ostali na teh mestih vse dotlej, dokler bi se ne vzgojili in strokovno usposobili, domači vodilni kadri. Medtem pa bi se moralo na miroljuben način rešiti glavno vprašanje, in sicer, ali naj bo Kongo enotna, centralistična država, ali pa naj ima federativno ureditev.

Takšno nalogo bi OZN lahko izpolnila, če bi njene države — članice in zlasti velesile vselej imele pred očmi le namene in cilje, za katere je bila organizacija ustanov

ljena. Zal pa se dogaja, da določene velesile tudi to ustanovo skušajo izkoriščati v svoje namene in s tem čestokrat ohromijo tudi najnepomembnejšo njeno odločitev.

Politika OZN v Kongu je danes vsekakor zašla v slepo ulico. V afriški državi imajo Združeni narodi 15 tisoč mož, medtem ko bi jih potrebovali najmanj 150 tisoč. Sovjetska zveza in Francija, ki bi lahko mnogo vplivali na rešitev sporov, stojita ob strani in čestokrat bojkotirata napore same OZN.

Glavnemu tajniku U Thantu je danes na ložena velika odgovornost in naloga, da s svojo potrpežljivostjo in diplomatsko spretnostjo doseže, da se predvsem v okviru OZN določi nova in učinkovitejša politika za Kongo, kar je prvi pogoj, da bo ta dežela stopila na pot državne konsolidacije in da se tako odstrani huda nevarnost za mir na svetu.

Nadaljevanje razprave o Južnem Tirolu

V političnem odboru Organizacije združenih narodov se je začela razprava o Južnem Tirolu. O tem vprašanju bo spregovorilo 34 odposlancev. Prvi dan razprave je spet nastopil avstrijski zunanji minister Kreisky, ki je v glavnem odgovarjal na izvajanja, katera je prejšnji teden razvil italijanski zunanji minister Segni. Kreisky je predvsem ugotovil, da je lani glavna skupščina OZN priporočila, naj se izvede 2. člen Gruber - Degasperijeve pogodbe, ki predvideva avtonomijo za Južni Tirol. Italija pa je ta člen tako izvedla, da je priznala samoupravo deželi Trident - Južni Tirol, to je ozemlju, kjer živi pol milijona Italijanov in le četrt milijona Južnih Tirolcev, tako da so ti v manjšini.

Kreisky je nato ponovil predlog, naj se v okviru OZN ustanovi komisija, ki bo vprašanje proučila in predlagala miroljubno rešitev. O komisiji, ki jo je ustanovil

notranji minister Scelba, je Kreisky dejal, da ima le posvetovalni značaj in da ne bo učinkovito pripomogla k rešitvi vprašanja, ker ne temelji na paritetni osnovi, kot je bilo obljubljeno, temveč je od 19 članov le 7 Južnih Tirolcev.

Nato je nastopil italijanski zastopnik Martino, ki je zavrnil predlog o ustanovitvi komisije OZN in ponovno predlagal, naj se vsa zadeva izroči v pretres mednarodnemu sodišču v Haagu.

Od ostalih delegatov, ki so o tem vprašanju govorili v torek, so vsi več ali manj podprli italijansko stališče, razen predstavnika Indonezije. Medtem ko pišemo, se razprava nadaljuje.

Politični sestanek v Kairu

V nedeljo so se končali v Kairu važni politični razgovori med tremi voditelji nevezanih držav. Sestanka so se udeležili jugoslovanski predsednik Tito, egiptovski Naser in indijski Nehru. V končni izjavi poudarjajo nujno potrebo popolne razorožitve; ugotavljajo, da je najbolj uspešna politika za berlinsko vprašanje pot dogovorov. Nadalje ugotavljajo, da so prav nevezane države dale pobudo za bolj pomirjeno mednarodno stanje z izvolitvijo novega tajnika Združenih narodov; s predlogi, naj se ukinejo atomski poizkusi; s prepovedjo, da se v Afriki ne sme uporabljati atomsko orožje in s pritiskom na Francosko vlado glede olajšav alžirskim jetnikom.

Najvažnejši je pa sklep, ki bo dal nevezanim državam obličje resnične povezave. Ta je, naj vse nevtralne države, ki so se udeležile beograjske konference, sodelujejo na gospodarskem polju. Nevtralni blok naj bi po tej poti prišel do prave neodvisnosti bodisi od zapadnega, bodisi od vzhodnega bloka.

SESTANEK MESANEGA ODBORA

Prve dni decembra se bo v Beogradu sestel italijansko-jugoslovanski odbor, ki ima na osnovi londonskega sporazuma nalogo, da obravnava probleme, kateri zadevajo zaščito narodnih manjšin na Tržaškem in v Istri. Dnevni red razgovorov še ni natančno znan.

Sovjeti in atomska razorožitev

Sovjetska zveza je pred dnevi sporočila vladama v Londonu in Washingtonu, da je pripravljena ponovno pričeti pogajanja za prekinitev jedrskih preizkusov. Razgovori naj se začnejo že 28. t. m. v Ženevi. Sovjeti v tem sporočilu poudarjajo, kako se samo po sebi razume, da bo njihova vlada sprejela ustrezne protiukrepe, če bi se zgodilo, da bi med pogajanja ostali državi izvedli kak jedrski preizkus. To pomeni, da Sovjetska zveza zahteva od ostalih držav, naj med razgovori v Ženevi ne nadaljujeta atomskih poskusov, ker bi to imelo za posledico, da bi tudi sama enako ravnala.

V Veliki Britaniji in Združenih državah so sovjetski predlog sprejeli z mešanimi občutki. Tu mnogi pripominjajo, da je ne mogoče od zahodnjakov zahtevati, da bi v tem trenutku sprejeli sovjetsko zahtevo po prekinitvi jedrskih preizkusov, potem ko je Sovjetska zveza razstrelila superbombo in verjetno dosegla določeno prednost na področju jedrskega orožja.

Ne glede na to pa so zahodnjaki voljni nadaljevati razgovore s Sovjeti o prenehanju jedrskih preizkusov, kateremu bi morala slediti pogajanja o atomski razorožitvi in o njenem nadzorstvu.

Razgovori v Washingtonu

Odločilna pogajanja med Kennedyjem in nemškimi kanclerjem Adenauerjem so se večeraj končala. Spočetka se oba državnik nista strinjala. Adenauer je trdil, da je treba ostro nastopiti, ker bi vsa pogajanja s Sovjetsko zvezo zastran Berlina koristila samo tej in nič Zapadu. Ameriški predsednik je pa bolj elastičnega mnenja. Po njegovem ni čas, da bi tvegali splošno morilno vojno samo za Berlin in da se je treba z Rusijo še pogajati.

Končno sta se le sporazumela, da se bodo zapadne sile protivile sovjetskemu pritisku na Berlin in da bodo držale svobodni prehod do mesta. Možnost pogajanj s Sovjetsko zvezo se ne sme zavreči; zato sta tudi določila enotne smernice za pogajanja. Le če bi jih Rusija odklonila, se sme poseči, po skrajnem sredstvu. Zato se bodo najbrž oddelki atlantskih sil v Evropi opremili z jedrskim orožjem.

Uspeh dogovorov je v glavnem ta, da so se različna mnenja zapadnih velesil združila v enotno smer, kar pomeni v tekmi obeh blokov za Berlin že dosti.

SESTANEK REKTORJEV

Na vseučilišču v Pisi so se prejšnji teden zbrali na poseben sestanek rektorji vseh italijanskih univerz. Njih namen je bil pretrpeti vsa vprašanja, ki so v zvezi z razvojem italijanskih vseučilišč. Najbolj pereče točke so samouprava univerz, izboljšanje znanstvenih laboratorijev, predvsem pa pomoč revnim in nadarjenim študentom, da bi lahko študirali in dokončali nauke. Znano je namreč, da je postal visokošolski študij tako drag, da je šolanje za sinove manj imovitih staršev že skoraj nemogoče. Saj znašajo pristojbine zlasti na tehničnih fakultetah več kot 50 tisoč lir letno. Kje so pa še knjige, hrana, stanovanje ali prevoznine. Visokošolski študij v Italiji je postal v resnici privilegij bogatinov. Take pritožbe so iznesli tudi zastopniki dijakov, katere so zbrani rektorji prvič povabili na sestanek.

Ljudsko štetje

Osrednji statistični zavod v Rimu je že začel objavljati številčne izide o zadnjem štetju z dne 15. oktobra. Našteli so petdeset milijonov in 500 tisoč prebivalcev s pravi pristojnosti. Število prebivalcev v Italiji se je pomnožilo od zadnjega ljudskega štetja leta 1951 za skoro tri milijone oseb ali 6,2 odstotka. Sorazmerno se je zvečalo tudi število stanovanj za 23,3 odstotka.

Gospodarsko štetje je pa pokazalo, da je v Italiji 1,732,759 industrijskih in trgovskih podjetij. Prirastek v primeri z letom 1951 znaša 15,2 odstotka.

Dan dreves

V sredo se je po šolah vse države obhajal praznik drevja, ki naj poudari pomen drevja in pogozdovanja za kmetijstvo in sploh za gospodarstvo.

Lani so dijaki pisali tudi naloge o pomenu drevja, in najboljše izmed teh so bile letos nagrajene. Poleg drugih je prejela denarno nagrado na tem vsedravnem natečaju tudi dijakinja Elza Elsbacher, ki je lani obiskovala slovenski tretji licej. Gospodarstveni, ki je povzdignila čast slovenskih šol, lepo čestitamo.

NOVICE

Gladovna stavka

V francoskih zaporih trpi že več mesecev nad 9000 Alžircev, ki jih je vlada zaprla zaradi soudeležbe pri odporiškem gibanju. Med zaporniki se nahaja tudi Ben Bella, podpredsednik alžirske vlade v tujini. Razmere v francoskih ječah so bile za pristaše osvobodilnega gibanja tako hude, da so vsi stopili v gladovno stavko, ki je trajala 19 dni. Šele ko so jim obljubili izboljšanje hrane in boljši postopek, so jetniki v nedeljo ukinili stavko. Ben Bella in štirje tovariši v celici so jo pa nadaljevali še do ponedeljka zvečer, ker so zahtevali, da jih izpuste iz ječe. Dosegli so, da so jih v ponedeljek prepeljali v neki ambulatorij blizu Pariza; saj so bili že pravi okostnja ki. V bolnišnici jih nadzira tudi posebni nevtralni opazovalec iz Maroka. Ben Bello in tovariše pa še vedno smatrajo za jetnike.

BREZPOTREBNO ZAVLACEVANJE

Iz krogov naših šolnikov smo zvedeli, da člani izpitnih komisij pri maturah v Trstu še sedaj niso dobili izplačanih predpisanih prejemkov. Izpiti so bili že meseca julija. Nekaterim so izplačali na šolskem skrbništvu nekaj predujma na račun jesenskih izpitov. Zavlačenje izplačila zaslužnih honorarjev je po skoraj šestih mesecih res nerazumljivo. Zunanji člani so celo morali za hrano in stanovanje v Trstu iz svojega žepa založiti. Ker je vsak delavec vreden svojega plačila, bržkone tudi šolnik, smo uverjeni, da se bo plačilni urad na tržaškem šolskem skrbništvu vendarle zganil.

Obletnica iznajdbe „enega najkoristnejših strojev“

Pred sto leti je zadržal prvi stroj, ki pomeni v razvoju moderne zunanje človekove kulture pravi preobrat. V mislih imamo šivalni stroj, sam po sebi preprosta zadeva, a tolikšnega pomena za naše obleke in modo kot malo katera druga iznajdba. Brez šivalnega stroja si ne moremo misliti krojaške in šiviljske obrti, ki diktira preko novih mod tudi človekov okus in celo njegovo čustvovanje.

Ne bi pa imeli tega stroja, če ne bi živel svoje čudovito življenje Isak Singer, ki je iz nič postal kralj vseh krojačev. Pred 150 leti se je rodil kot osmi sin revnih nemških priseljencev v Ameriko. Dvanajst let je imel, ko je zapustil revno bajto in odšel v svet. Šol ni obiskoval, ker ni bilo denarja pri hiši. Dečko se je pridružil potujočim igralcem. Prekopicevanje v cirkusu mu je dalo borni kruh. Fanta so pa bolj vlekli praktične stvari, zlasti ga je zanimala sestava strojev in tehnika sploh. Z igralško družino je nekoč prišel k Michiganskemu jezeru, kjer so gradili prekope. Tam je opazoval, kako mučijo konje s prekladanjem velikih skal. Dolgo je premišljeval, dokler se mu ni posrečil načrt za mehanski žerjav, ki je opravljal konjsko delo. Patent je prodal za 2000 dolarjev. Zdaj je našel Singer svojo pot. Začel se je ukvarjati z novimi stroji, tudi z žagami za hlode.

Mladi se protivijo

V italijanski komunistični stranki vedno bolj prihaja do izraza odpor mlajših članov vodstva do stare garde in tudi proti Togliattiju samemu. Mladi komunisti očitajo starejšim, da se preveč slepo pokoravajo navodilom osrednjega odbora sovjetske stranke, tudi kadar gre za zgolj notranja vprašanja italijanske komunistične stranke.

Skupina okrog poslanca Amendole ne odobrava Togliattijevega obračanja plašča po vetru, enkrat za Stalina, potem odločno proti njemu in za Hruščeva. Oni hočejo objektivno pregledati napake sovjetskih pravakov in ugotovili, ali je samo sovjetska smer edino prava; seveda se ne nameravajo oddaljiti od temeljnih načel komunizma. Kljub temu pa pomeni začetek take kritike nevarnost za enotnost stranke.

Formalne razlike so se jasno pokazale že na dveh zadnjih sejah strankinega odbora, kjer je Togliatti ostal v manjšini. Gre tudi zato, ali naj se kmalu skliče seja širšega izvršnega odbora, kot želijo mladi, ali šele januarja.

Večjo pomembnost mladi struji pripisuje tudi dejstvo, da hočejo spet sprejeti v stranko poslanca Magnanija, ki je prav zaradi nesoglasja s strankinim vodstvom preskočil k socialistom.

ANTON DERMOTA RANJEN

Opernega pevca Antona Dermoto, našega rojaka, je na Dunaju povozil voz cestne železnice, ko je prečkal cesto na drugo stran, kjer je zagledal svojo mlajšo hčerko. Dermota je zadobil težke poškodbe, več kostolomov in pretres možganov ter se zdravi sedaj na kliniki.

Dermota, ki ima sedaj 52 let, uživa mednarodno sloves. Dne 27. tega meseca bi moral peti v dunajski Državni Operi vlogu Lenskega v Čajkovskijem »Evgeniju Onjeginu«, pozneje pa nastopiti v Debussyjevi operi »Pelleas in Melanda«.

Na pravo je pa naletel, ko se je srečal v Bostonu z mehanikom Orsonom Phelpsom, ki si je že dolgo časa prizadeval, kako bi izboljšal dotedanje zelo preproste šivalne stroje. Šlo je za to, da bi vbodljaji tekli kar neprenehoma. Singer si je izposodil 40 dolarjev in je enajst dni prečepel v Phelpsovi delavnici. Končno se mu je le posrečilo narediti model stroja, ki se je poganjal z nožnim pedalom in je nepretrgoma vbadal iglo. Prešlo je pa še deset let, dokler ni l. 1861 svoj šivalni stroj ali singerco tako izboljšal, da so ga kupovale tudi družine.

Z iznajditeljskim duhom je pa Singer združeval tudi smisel za kupčijo. Ustanovil je posebno Singerjevo družbo, ki je prodajala stroje tudi na obroke. Nove tovarne so rastle ne samo v Ameriki, ampak tudi v Evropi in celo v Afriki in Indiji. Singer je ustanavljal tudi šole za šivanje, katere je sam podpiral iz svojega ogromnega premoženja. Po vsem svetu so drdrali njegovi šivalni stroji in mu prinašali tako velike dobičke, da je nekdanji cirkuški igralec in samouk razpolagal ob svoji smrti leta 1875 z osmimi milijardami lir premoženja. Ne smemo pa pozabiti, da je postal s svojim izumom pravi dobrotnik človeštva, kot ga je označil sam Mahatma Gandhi z besedami: obdaril je človeštvo z enim najbolj koristnih strojev.

Tržaškega

Prvi podatki o ljudskem štetju

Konec prejšnjega tedna so bili objavljeni prvi neuradni podatki o popisu prebivalstva, industrije in trgovine z dne 15. oziroma 16. oktobra, ki se nanašajo na Tržaško ozemlje.

V tržaški občini so našli 273.390 prebivalcev, na vsem našem ozemlju pa 299.187. Od teh je 139.297 moških in 159.890 žensk. V primeri z zadnjim ljudskim štetjem leta 1951 je prebivalstvo naraslo le za 868 oseb.

V mestni občini je nadalje 9.917 podjetij, pri katerih je zaposlenih 75.163 oseb; na vsem ozemlju pa je 10.776 podjetij s skupno 79.725 uslužbenci. V tržaški občini so nadalje našli 90.889 stanovanj s skupno 296.017 prostori, ali 20.797 stanovanj več kot leta 1951.

Strokovnjaki so že na prvi pogled ugotovili, da se ti podatki nikakor ne ujemajo s tistimi, ki jih imata tako mestna občina kot trgovinska zbornica. Ne da bi se danes spuščali v podrobnosti, opozarjamo le na število prebivalstva, ki je na osnovi ljudskega štetja naraslo le za 868 enot, čeprav je znano, da so v zadnjih 10 letih prispele na Tržaško množice Istranov, zaradi katerih bi se število prebivalstva moralo znatno dvigniti.

Zadeva je vsekakor zanimiva in se bo lahko bolje proučila, ko bodo na razpolago dokončni uradni podatki.

So že začeli

V zvezi z ljudskim štetjem in zlasti s popisom prebivalstva po občevalnem jeziku v družini je tržaški italijanski dnevnik, ki je znan kot izrazito protislovenski list, v petek pisal, da po podatkih štetja le kakih 15 oziroma 13 tisoč oseb na Tržaškem govori slovenski. Če so ti podatki točni, nam ni znano. Zanimivo pa je, s kakšno neprikrito naslado poudarja to številko in kako jo skuša izkoristiti v protislovensko namene. To je vsekakor najboljši dokaz, da so imele slovenske politične in kulturne organizacije prav, ko so soglasno odklonile popis prebivalstva po občevalnem jeziku in zlasti izkoriščanje njegovega izida v protislovenske namene.

DVAJSET MILIJARD ZA ŽELEZARNO V ŠKEDNJU

V nedeljo dopoldne so v Škednju svečano otvorili obširna obnovitvena dela v tam kajšnji železarni. Svečanosti so se udeležili mnogi oblastniki, med njimi minister za državne udeležbe senator Bo. Ta je v kratkem pozdravnem govoru sporočil, da so za izvedbo obnovitvenih del v železarni in za njeno povečanje določili znesek 20 milijard lir. Poudaril je tudi, da tržaška gospodarska vprašanja že dalj časa vzbujajo glavno skrb in pozornost vladnih oblastev, ki bodo poskrbela, da se bo »Trst lahko hitro vključil v delovni in zadovoljiv gospodarski razvoj države«.

Obnovitveni načrt je obrazložil predsednik Italsiderja, v območje katerega spada

tudi škedenjska železarna. Pojasnil je, da predvideva načrt med drugim gradnjo pomola, ob katerem bosta lahko hkrati pristajali ladji 15 oziroma 35 tisoč ton, gradnjo nove visoke peči in livarne. Za vse te naprave bo potreben večji prostor, ki ga bodo dobili tako, da bodo zasuli 200 tisoč kv. m morske površine. V letu 1965 pa se bo število zaposlenih delavcev in nameščenec povečalo za 20 odstotkov v primeri z današnjo zaposlitvijo.

Krajša nagovora sta imela tudi župan dr. Franzil, ki se je dotaknil tudi vprašanja tržaškega pristanišča, in škof msgr. Santin, ki je blagoslovil prva obnovitvena dela v železarni.

V SV. KRIŽU IN NA PROSEKU V GRADNJI 360 NOVIH STANOVANJ ZA EZULE

Novi generalni vladni komisar dr. Mazza je v soboto v spremstvu predstavnikov Ustanove za pomoč julijskim in dalmatinskim beguncem obiskal ezulsko naselje v Sesljanu in si hkrati ogledal potek gradnje stanovanj za istrske prebežnike v Sv. Križu in na Proseku. Ob obisku naselja v Sesljanu so predstavniki omenjene ustanove obrazložili generalnemu komisarju tudi načrt, ki predvideva gradnjo nadaljnjih 200 stanovanj v neposredni bližini že obstoječega naselja, čemur pa se je odločno uprdevinsko-nabrežinski občinski svet, tako da bo o tej zadevi sklepal državni svet v Rimu.

Ustanova za pomoč julijskim in dalmatinskim beguncem ima sedaj v teku gradnjo 128 stanovanj v Sv. Križu, 240 stanovanj na Proseku in 120 stanovanj pri Čarboli. S tem bo širokopotezni gradbeni načrt baje zaključen in hkrati tudi izpolnjen natančno izdelani kolonizacijski programi, saj so bila z državnim denarjem vzdolž vse obale od Trsta do Tržiča že posejana ezulska naselja, ki so popolnoma izmaličila nekdanje slovensko lice tega področja.

Sv. M. M. Spodnja:

ŽUPANOVO PISMO NI ODSTRANILO ZASKRBLJENOSTI

Tržaški župan Franzil je nedolgo tega odgovoril na vlogo, ki so mu jo bili svoj čas dostavili nekateri prebivalci iz okolice Sv. M. M. Spodnje. Ti so ga namreč naprosili, naj posreduje, da bi se uredila cesta od gostilne Bako proti Rovtam, ki je v zares obupnem stanju, in da bi se ojačila javna razsvetljava. Dr. Franzil jim v pismu sporoča, da je vzel na znanje njihovo vlogo, in jim hkrati javlja, da se bo omenjena cesta popravila, kakor hitro se zaključijo dela v ulici Scarlicchio in Costalunga.

Prebivalci so g. županu hvaležni za pojasnila in zanimanje, vendar jih nekoliko vznemirja dejstvo, da so dela v ul. Scarlicchio že dalj časa ustavljena, tako da bo najbrz poteklo še mnogo časa, preden bo prišla na vrsto njihova cesta.

Zato želijo, naj županstvo poskrbi, da se čimprej izvedejo že pričeta dela, tako da bo v doglednem času izpolnjena županova

obljuba. Prav bi pa bilo, če bi se ob tej priliki uredilo tudi vprašanje javne razsvetljave, ki je vsekakor hudo pomanjkljiva.

MED NEODVISNEZI

»Gibanje za neodvisnost Svobodnega tržaškega ozemlja«, ki je eno izmed političnih skupin, na katere so se po letu 1954 razdelili tržaški neodvisneži, je po svojem glasilu »Neodvisnost« (Indipendenza) sporočilo javnosti, da je njegov tajnik Marchesich vložil ovadbo proti generalnemu vladnemu komisarju dr. Mazzi, češ da je zagrešil napad na celovitost Svobodnega ozemlja, ker je dal pobudo za praznovanje stoletnice zedinjenja Italije v Trstu in s tem kršil 21. člen mirovne pogodbe z Italijo.

Oblastva pa so te dni Marchesicha prijavila porotnemu sodišču, češ da je ob zadnjem obisku predsednika Fanfanija v Trstu izdal letak, v katerem sramoti predsednika italijanske vlade. Sodišču je bil prijavljen tudi drug član omenjenega gibanja, neki Marcello Minca, ki je 3. novembra z zvonika cerkve Sv. Justa trosil letake independentistične vsebine na sprevod, v katerem je med drugimi bil minister Pella.

Marchesich in tovariš bosta prišla pred sodišče, dr. Mazza pa najbrž ne!

Beneška Slovenija

ŠPETER SLOVENOV

V zvezi z neprestanimi pritožbami o slabem gospodarskem stanju Beneške Slovenije je še vedno tudi vprašanje turizma. Kot smo že večkrat pisali, bi se tudi pri nas dala marsikaka lirica zaslužiti s tujskim prometom. Primanjkuje pa za to dvojje poglavitnih sredstev, in sicer dobre ceste ter urejena in snažna gostišča, kjer bi tujec našel dobro postrežbo in primerno prenočišče. Eno in drugo je še v povojih. Posebno kar se gostilen tiče, menimo, da je malokje tako zanemarjeno kot pri nas. Te resnice se je zavedel tudi pokrajinski turistični urad, ki je ustanovil posebno komisijo z namenom, da prouči in sestavi predloge za dvig tujskega prometa v Benečiji in Kanalski dolini. Predlagali so, naj bi po več občin skupaj sestavile odbore, katerih skrb naj bo izboljšanje za turizem važnih cest in poti. Urad za tujski promet je sprejel tudi predlog, naj se določijo 4 milijoni lir za vzpodbudo lastnikom gostišč. Predvsem so določili, da pridejo v poštev občine Šempeter, St. Lenart, Grmek, Sovodnje, Podbonesec, Dreka in Prapotno. Posebna komisija bo po navodilih občinskih odborov hodila po vaseh nadzorovat gostilne, bare, penzione in bo nasvetovala primerne poprave in moderniziranje obratov. Lastniki, ki bodo sprejeli pobudo, bodo dobili podporo iz omenjenega sklada. Seveda tistih nekaj milijonov ne bo še krilo vseh potreb.

VIKORSA

Pred dvema tednoma se je marsikateremu našemu sosedu razveselilo srce, ko je videl prihajati iz doline 25 krav izbrane sivorjave pasme iz okolice Bocna. Ob cesti je stalo staro in mlado in se veselilo, da bodo morda tudi v naši gorski vasi nastali novi časi.

Pomisliti je namreč treba, da je Viskorša še po drugi svetovni vojni štela okrog 950

SEJA POKRAJINSKEGA SVETA

V soboto zvečer so se zbrali pokrajinski svetovalci k novi seji. Na dnevnem redu je bilo več upravnih vprašanj.

Po predsednikovih uvodnih besedah v spomin Einaudiju in trinajstim italijanskim letalcem, padlim v Kongu, je svet prešel k razpravi o potrebi zvečanja ministrskih prispevkov za pobijanje tuberkuloze. Vsi svetovalci so si bili edini, da je treba za te zdravstvene namene nekaj več žrtvovati. Velikega pomena za razvoj trgovine med Italijo in Jugoslavijo je drugi sklep pokrajinskega sveta. V kratkem se bodo začela še zadnja dela za avtomobilsko cesto Trst - Benetke. Po tem načrtu je Gorica izključena iz važnega prometnega omrežja. Največji blagovni promet se pa razvija prav preko Gorice in Vipavske doline v Slovenijo. Zato so na seji soglasno sprejeli predlog, naj se zgradi odcep avtomobilske ceste iz Gorice do Palmanove in priključi na beneško cesto. Če bo vlada sprejela to zahtevo, se bo trgovina v naših obmejnih krajih zelo razmahnila.

Pokrajinski svet je nadalje izvolil nove preglednike računov. Mednje je izbran tudi slovenski zastopnik dr. Makuc.

Dolga pa je bila razprava o učnem in upravnem osebju v goriški gluhozemnici. Le-

Hanalbka dolina

duš; danes jih pa našteješ komaj 300. Vse beži v svet za kruhom. Pošiljajo sicer svojim nekaj liric, a to znese le za preživljanje.

Njive, zlasti pašniki pa propadajo in jih zapuščene prerašča divja gošča. Po naših planinah ostane do 2000 stotov nepokošenega sena. Živinoreja je sploh zginila.

Nekateri možaki so jo zato dobro pregruntali naj se ustanovi zadružni hlev in naj se nakupi plemenska živina. To se je zdaj uresničilo in bo, upamo, postalo tudi vir dohodkov. Kajpada, treba se bo pomeniti tudi glede tistih zapuščenih pašnikov, o bolj umnem izrabljanju gorskih zemljišč in videli bodo, da se more tudi gorski svet premagati, da bo vrgel kaj dobička. Mladina bo lahko imela doma delo in zaslužek in ne bo več bežala z rodne zemlje. Samo začeti je treba in prijeti na pravem kraju.

TRBIŽ

Odkar so prehode za mali promet z Avstrijo omejili, je zavladovalo med trgovci v Trbižu pravo mrtvilo. Posebno prizadete so bile trgovine s sadjem in zelenjavo. Zato so se predstavniki trgovcev zbrali že v oktobru na posvet, kako naj bi si pomagali. Poslali so v Rim odposlanstvo s svojimi pritožbami. Vedeti namreč moramo, da so omejitve glede obmejnih prehodov nastale v zvezi z zaostrenim položajem na Južnem Tirolskem. Neki poslanec je obljubil, da bo posredoval pri vladi. Obljubo je tudi res držal, kajti rimska vlada je pooblastila italijanski konzulat v Celovcu, da sme zopet izdajati obmejne prepustnice, veljavne za štiri mesece in za več prehodov. Prepustnice pa dobe samo prebivalci okraja Beljak in Šmohor. Naši trgovski krogi upajo, da se bo tudi s tem skromnim začetkom zboljšalo gospodarsko stanje trbiške kotline.

vičarske skupine so se sprva upirale, da bi se obnovila pogodba z redovniki iz Verone, ki vodijo zavod že nekaj let. Končno je pa prodril predlog, da se znova potrdi pogodba z njimi. Prav bi bilo, če bi med razpravo naši predstavniki poudarili, da se je ta socialna ustanova rodila na pobudo velikega slovenskega goriškega preporditelja Valentina Staniča, ki je skoro vse svoje premoženje porabil zanjo. Dolgoletni vodja, ki je uvedel tudi nove metode pouka gluhozemnih, je bil tudi pokojni duhovnik Reščič, katerega so fašistične oblasti pregnale iz zavoda.

SOVODNJE

Razprave o cesti, ki pelje iz Gorice v Sovodnje in še dalje do Zagraja, se vlečejo že tako dolgo, kakor je ta prašna cesta sama dolga. Skozi Sovodnje je sicer že asfaltirana, toda vsako toliko časa jo spet razrijejo bodisi zaradi vodovodne napeljave ali zaradi česa drugega, tako da nismo gotovi, kdaj bo res dokončno urejena. Zdaj so v teku dela za napeljavo vodovodne mreže v hiše. Pa tudi to gre precej počasi.

Poprej smo omenili cesto do Sovodenj, ki je še vedno v takem stanju, kot je bila že dolgo let nazaj. Ali je zavita v oblake prahu ali pa je polna blatnih mlakuž. Pešci hodijo raje po njivah. Skrb za to cesto pripada pokrajinskemu svetu. Zdaj se bo menda ta zares lotil dela.

Izvedenci tehničnega urada so že opravili ogled na samem mestu. Ugotovili so, da ne ustrezata prometnim potrebam zlasti oba železniška podvoza. Prvi dela oster ovinek in je ozek, drugi je sicer raven, a tudi zelo ozek. Po ogledu izvedencev bodo morda prišli tudi delavci na delo. Upamo pa, da ne bodo pozabili urediti tudi tisti kos od Štandreža do Sovodenj, kar je za nas še bolj važno.

DIJAŠKA STAVKA

V sredo so dijaki goriškega slovenskega liceja in učiteljišča stavkali zaradi odmora med prvo in drugo uro in skrčenega glavnega odmora na 10 minut. Izgubili so pet ur šolskega pouka zastran petnajstih minut. Zato se mnogi starši, ki so naknadno zvedeli o stavki, ne strinjajo s postopkom svojih sinov in hčera, zlasti ker jim je po obstoječih navadah dana možnost predhodne pritožbe.

TRŽIČ

Tržič postaja od leta do leta vedno večje mesto po obsegu in tudi po številu prebivalstva. Po podatkih zadnjega ljudskega štetja pred enim mesecem znaša število meščanov že 26.262. V desetih letih se je pomnožilo za 2.428 oseb. Zenske prevladujejo, ker jih je 1.050 več kot moških. Razvoj prebivalstva gre svojo naravno pot, ker so v Tržiču dani od prirode same vsi pogoji za rast mesta v največje industrijsko središče naših obmejnih krajev.

Priroda sama pa ne more razviti gospodarstva, če ne prispeva tudi človek svojih načrtov in moči. Prav ob tej točki pa je Tržič naletel pogosto na nerazumevanje oblastev. Prav zaradi tega je imel tržiški župan v ne-

Iz Goriške

deljo razgovor z ministrom za državne zadeve, ki je prišel v Skedenj pri Trstu k otvoritvi nove industrijske naprave. Minister je obljubil, da bo vlada v najkrajšem času s pomočjo IRI tudi v Tržiču ustanovila dve novi, veliki industrijski podjetji. Za mesto je to vesela obljuba, ker se že nekaj časa sem opazujejo namere hromiti naše ladjedelniško industrijo v korist drugih mest.

ZDRUŽENA PROSVETA

V nedeljo so se v prosvetni dvorani v Gorici zbrali zastopniki prosvetnih društev, včlanjenih v tržaško Prosvetno zvezo in v goriško Zvezo prosvetnih društev. Sprejeli so sklep, da se obe zvezi združita v eno, in sicer v Slovensko prosvetno zvezo, ki bo imela sedež v Gorici. Za predsednika je bil izvoljen pevovodja in skladatelj Ubald Vrabec, za tajnika pa goriški urednik Primorskega dnevnika Gorazd Vesel.

Na občnem zboru so bili prisotni tudi predstavniki prosvetnega društva »Ivan Trmko« iz Čedad, ki so se tudi včlanili v novo, enotno prosvetno organizacijo.

Iz referatov in govorov posameznih odposlancev je bila zlasti razvidna želja, naj bi nova prosvetna organizacija pričela razvijati tudi podrobno narodnoobrambno delovanje, naj bi torej prevzela nase tudi del nalog, katere spadajo v pristojnost političnih organizacij, a ki jih te ne morejo izvrševati, ker se bavijo v prvi vrsti z vsedravnimi problemi. Jasno je, da niso tu mišljene slovenske politične organizacije, temveč predvsem komunistična in socialistična stranka ter Neodvisna socialistična zveza, v katere je včlanjena večina odposlancev, prisotnih na nedeljskem občnem zboru.

ŠAHOVSKO SREČANJE

V nedeljo, 19. t. m., so se slovenski šahisti kluba »Bratuš« iz Gorice srečali v Novi Gorici z mojstrom Gligoričem in Ivkovim. V goriški ekipi so bili Bitežnik, Bednarik in Kusterle; spremljal jih je klubov predsednik Lutman.

Dopoldne se je v kinodvorani predvajal film o blejskem veleturnirju, nato pa se je odprla šahovska debata, katero je vodil šahovski sodnik Kapus. Med drugim je poudaril lepo misel, da šah združuje narode. Od 11. ure do treh se je v kavarni odigrala simultanka na šestdesetih deskah. Velemojster Gligorič je od 30 iger eno izgubil in 3 remiziral. Svetovni mladinski prvak Ivkov je pa eno izgubil in tri končal z remijem.

Goriški igralci so igrali takole: Bitežnik z Gligoričem, ostala dva z Ivkovim. Naša reprezentanca je odnesla pol točke, in sicer po zaslugi Bednarika Slavka, ki je po napeti igri izsilil od Ivkova remi.

Dvorana je bila kar natrpana gledalcev, ki so vneto sledili igri, kar dokazuje, da se zanimanje za »kraljevsko igro« vedno bolj širi med vse sloje.

POROKA

Včeraj se je poročla učiteljica otroškega vrtca v Sovodnjah gospodična Franka Štrukelj z gospodom Lovrencom Oblakom iz Gorice. Novemu paru želimo dosti sreče v novem življenju.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Zadnja številka „Naše sodobnosti“

Najvažnejša kulturna revija, kar jih izhaja danes v Sloveniji, je »Naša sodobnost«. V njej se zrcalijo današnje literarne razmere.

Pri novembrski številki »Naše sodobnosti« nam najprej pade v oči, da je precej prenovila, ali bolje rečeno, premenjala in razširila krog svojih sodelavcev. Tako na primer najdemo v njej prispevke Ludvika Mrzela, Edvarda Kocbeka in Vitomila Zupana, ki so dolgo časa stali ob strani uradnega literarnega dogajanja. Tako predstavlja ta številka »Naše sodobnosti« pravzaprav nenavaden literarni dogodek, tembolj, ker je Kocbek v njej objavil precejšen in zanimiv odlomek iz svoje rokopisne knjige »Listina«, o kateri je bilo v slovenski literarni javnosti že toliko razpravljano, posebno zato, ker je ni mogel tiskati. Razlog je bil — kot je zapisal nekje Josip Vidmar — v tem, da je baje Kocbek vnesel v medvojno dogajanje naknadno današnje svoje politične presoje. »Listina« je namreč nadaljevanje njegovega partizanskega dnevnika »Tovarišija«, ki je izšel že skoraj pred desetimi leti. Vendar zdaj objavljeni odlomek ne opravičuje Vidmarjevega mnenja, ker ne najdemo v njem nič političnega, pač pa veliko meditiranja skoro filozofske narave. Kocbekovo pisanje je skoro podobno eseju, ponekod pa tudi pesmi v prozi. Njegov jezik je čudovito bogat, obenem pa abstrakten, v čemer se izraža njegova pesniška narava, po drugi strani pa si ne moremo kaj, da si tega ne bi razlagali kot nekaj odmak od resničnosti. Kocbek vsako stvarno dogajanje preko svojih meditacij takoj projicira v abstraktnost, na filozofsko raven, in mu išče skrit, univerzalni, ali če hočemo, kozmični pomen. V bralcu vzbuja hkrati občudovanje s svojo sposobnostjo izražanja, s svojim brezprimernim jezikom, pa tudi nerovo, ker ga stalno odriva od konkretnih stvari in zapeljuje z muziko besed. Vsekakor pa je to osred-

nji prispevek te številke in predstavlja njeno glavno zanimivost, četudi bo bralec željno prebral tudi novelo Vitomila Zupana »Praznik ledenih riž«, ki pa nekoliko razočara, ker manjka v njej prav tisto, česar najdemo v Kocbekovem pisanju preveč, namreč meditativne odmaknjenosti in skritega pomena. Vitomil Zupan je pred petnajstimi leti zablestel na slovenskem literarnem nebu, nakar je njegova zvezda mrknila pod silo razmer, zdaj pa se le počasi mežikanje spet prižiga.

Zanimive so pesmi Ludvika Mrzela, ki je bil tudi dolgo odsoten iz te revije. Pesmi so polne pesimizma in pomenijo v bistvu pretresljivo izpoved človeka, ki začuti, da je postal odveč na svetu. Po obliki hočejo biti moderne, a jezik je nekoliko zastarel v primerjavi z najnovejšo slovensko poezijo.

Izmed ostale vsebine moramo opozoriti predvsem na izredno zanimivi esej Josipa Vidmarja »O smislu naše literature«. Esej bo nedvomno povzročil polemične odmeve.

Med ostalimi sodelavci najdemo Tržačana Miroslava Košuto, ki je prispeval tri pesmi, v katerih kaže že lep napredek. Eseeje ali recenzije so prispevali še Emilijan Cevc, Dušan Pirjevec, Bratko Krefc, Tine Orel, Luc Menaše in še nekateri drugi.

Letošnji Goncourtove nagajenec

Pisatelj Jean Cau, ki je dobil te dni Goncourtovo nagrado za roman »La pitie de Dieu« (»Božje usmiljenje«), bo deležen svoje nagrade šele četrtega decembra, kot je določeno v pravilniku Goncourtove akademije. To pa so vnesli v pravilnik omenjene akademije šele leta 1959, ko so prestavili datum za proglasitev podelitve te nagrade za nekaj tednov naprej, in sicer zato, da bi odtegnili razsodišču za podelitev nagrade »Femina« roman A. Schwartzbarta »Zadnji pravičnikov«, katerega so nameravale nagraditi tudi ženske, ki podeljujejo omenjeno nagrado. Zadeva se je izkazala za posrečeno in tako zdaj podeljujejo Goncourtovo nagrado pred »Feminom«.

Literarnih nagrad podeljujejo v Franciji vedno več in razsodišča so na lovu za najboljšimi knjigami. Če nočejo, da jim dela, za katera so se odločili, kdo drugi pred nosom ne nagradi, se morajo člani podvzati s presojo in podelitvijo nagrade. Kljub temu so razsodišča letos kar v zadregi, toliko je pomembnih novih knjig. Sicer se ni pojavil nikak izreden »bestseller«, vendar pa je med mnogimi knjigami mnogo resnično pomembnih, tako da se ni bati, da kakšno razsodišče ne bi moglo najti dobre knjige, da bi ji podelilo nagrado.

Ni bilo kaj nagraditi

Razsodišče osmega vsedravnega razpisa v glasbenih kompozicijah za nagrade »Città di Trieste«, je zaključilo te dni z delom. Prejelo je devetnajst skladb, od tega osem skladb komorne glasbe in 11 skladb simfonične glasbe. Prve nagrade za simfonično glasbo ni podelilo, drugo nagrado pa je dobil tržaški skladatelj Giorgio Cambissa za skladbo Tre-tji koncert. Ni pa nagradilo nobene skladbe s področja komorne glasbe. To je precej pičel rezultat pomembnega razpisa. Strokovnjaki ga pripisujejo dejstvu, da je bilo napravljeno za razpis pre malo propagande v glasbenih krogih, saj prihaja na razne druge glasbene razpise po več stotin novih skladb. Zaradi tega bodo v prihodnjih letih reorganizirali razpis in mu dali verjetno mednarodni značaj.

Nagrajeno delo Giorgia Cambisse bodo izvajali v teku simfonične sezone v Verdijevem gledališču. Nedavno so izvajali njegov »Trojni koncert« na koncertu v milanski Scali. Igral je tržaški Trio pod vodstvom dirigenta Andrija Cluytensa.

KONJI SV. MARKA — BOLNI

Posebna komisija vrhovnega sveta za varstvo starin si je v torek ogledala aleksandrijske bronaste konje na baziliki Sv. Marka v Benetkah, ki se jih je baje lotil takoimenovani rak bronca, da je ugotovila njihovo stanje in možnosti restavriranja. Ta skupina bronastih konj je stara 2.000 let. Po ogledu je predsednik komisije, profesor Amedeo Maluri, izjavil, da se zdi, da stanje bronastih konj ni posebno zaskrbljivo. Zdj bodo izvedli kemične analize, nakar bodo odločili, s kakšno metodo bodo restavrirali slavno bronasto skupino.

Ekrazit in keramika

Neki madžarski dnevnik je poročal te dni, da so našli v neki kleti v Esztergomu eno najbogatejših zbirk starodavne keramike na svetu, last barona Gyoergya Ullmanna v New Yorku. Ullmann je bil svoj čas predsednik Madžarske kreditne banke in eden najbogatejših madžarskih finančnikov pred vojno. Iz Madžarske je pobegnil leta 1948, preden so prišli na oblast komunisti. Pred pobegom je skrnil keramično zbirko v klet, kjer so jo zdaj našli. Zbirka je več vredna kot vsa keramika, kar jo poseduje budimpeštanski narodni muzej, in šteje 450 kosov. Našli so jo čisto slučajno. Policijo je nekdo obvestil, da se igrajo otroci z eksplozivom, ki je ostal iz vojnega časa. Ko je iskala policija izvor eksploziva, so ji pokazali otroci klet, kjer so ga našli. In tam so bile tudi keramike.

»ČOČARKA« CENZURIRANA V SIAMU

Cenzura v Siamu je prepovedala predvajati italijanski film »La Ciocciara«, v katerem igra glavno vlogo Sofia Loren. Kot znano, je dobila ta za film »Čočarka« glavno nagrado kot najboljša igralka na letošnjem filmskem festivalu v Cannesu. Kot je povedal zastopnik filmske družbe Metro-Goldwin-Mayer, ki razpečava ta film, so siamske oblasti prepovedale predvajati film »Čočarka« zaradi prizora, ki kaže, kako postaneta Čočarka in njena hčerka žrtvi razbrzdanih maroških vojakov in to v cerkvi. Filmska družba je protestirala proti cenzuri in hkrati zahtevala, da bi dovolili predvajanje filma vsaj brez omenjenega prizora.

TONI MIHELIC:
»MOST NA SOCI«

Pisatelj Jean Cau je zdaj star 36 let. Diplomiral je iz filozofije in je bil dolga leta Sartrov učenec, nato pa njegov tajnik. Tudi v nagrajenem romanu je še močno občutiti Sartrov vpliv. Neki francoski kritik je zapisal, da je roman »Božje usmiljenje« prava enolončnica, v kateri so se zbrale, kot se zdi, vse Sartrove in Genetove osebe, vse figure, ki so bile priljubljene v razdobju 1943/50, da bi se še enkrat predstavile in doživele aplavz.

Jean Cau je sodelovalec tednika »Express« in avtor številnih briljantnih anket. Zadnje izmed teh, v kateri je prikazal Spanjo in njene bikoborbe, je objavil pred kratkim v knjigi.

Pred romanom »Božje usmiljenje« je objavil Cau že pet romanov. Seveda tudi tokrat ne manjka polemičnih komentarjev v zvezi s podelitvijo Goncourtove nagrade. Nekateri govore, da je nagrada političnega značaja, češ da je hotelo razsodišče letos nagraditi levičarskega pisatelja, glede na to, da je nagradilo lani desničarja Vintilo Horio. Roman »Božje usmiljenje« pripoveduje o štirih ljudeh, ki so zaprti v ječi v isti celici. Cele tedne, mesece in leta nimajo drugega dela, kot da se pogovarjajo. Vsi štirje so ubili človeka, ki so ga najbolj ljubili. V pogovorih analizirajo vzroke, zaradi katerih so ga ubili in pridejo vedno do nasprotnih zaključkov. Pri tem si tudi izmišljujejo stvari in celo lažje, ali pa med laganjem govorijo resnico. Kadar človek ne more več iz lastne celice in kadar ne more ničesar več napraviti, tudi resnice ni več, piše Jean Cau.

—0—

NOVA UMETNISKA GALERIJA V TRSTU

Dva mlada tržaška slikarja, Miela Reina in Enzo Cagno, sta ustanovila v ulici Cavana, v osrčju starega dela Trsta, novo razstavno umetniško galerijo, ki bo nosila ime »La Cavana«. Galerija bo prikazovala razstave del velikih italijanskih in tujih mojstrov ter bo tudi predstavljal javnosti mlade umetnike. Prva razstava, ki bo odprta te dni, bo obsegala dela petih znanih sodobnih slikarjev. To so Dorazio, Mušič, Perilli, Santomaso in Turcato.

KNJIZNA RAZSTAVA

Od 18. do 23. oktobra je bila odprta v Frankfurtu mednarodna razstava knjige, ki se prišteva med največje na svetu. V zadnjih petih letih se je njen obseg kar podvojil. Letos je bilo zastopanih 31 držav, med temi tudi Italija, Jugoslavija in tudi večina iz vzhodnega bloka. Razstavni prostor je obsegal 20.000 kv. metrov; knjige so bile razstavljene v paviljonih na 1843 stojnicah. Poseben poudarek so dali na razstavi vprašanju, kako uvesti boljše knjižniške prakse.

GOSPODARSTVO

Sedaj poškropite breskve!

Listi breskev so odpadli in s tem je nastopil najprimernejši čas za škropljenje breskev proti kodri in smoliki. To škropljenje največ zaleže, mnogo več kot predspomladansko v začetku marca, ki pa ga je treba kljub temu izvršiti.

Za škropljenje breskev ne uporabljamo več modre galice, ker ni tako učinkovita kot tista sredstva, ki ne vsebujejo bakra in so tudi cenejša. Najprimernejše škropilo je MEZENE. Sestavljeno je na osnovi »zira ma« in se po svoji sestavi le malo loči od asporja in drugih nebakrenih škropil proti peronospori na trtah, krompirju itd. Aspor je sestavljen na osnovi »zineba«. Oba (aspor in mezene) pa vsebujeta cink.

Mezene uporabljamo za škropljenje breskev konec jeseni, kakor tudi za škropljenje v marcu in nato med pogajanjem oziroma rastjo. Za prvo ali predzimsko škropljenje napravimo iz 1 kg prahu »mezene« 2 hl škropila. Potrebujemo torej 1/2 kg mezene za 100 litrov škropila. Enako količino potrebujemo tudi v začetku marca za predspomladansko škropljenje. Za poznejša škropljenja — za morebitne pojave kodre

OBIRALNI VOZovi ZA SADJE

V velikih sadovnjakih v okolici Ferrare so se pojavili posebni obiralni vozovi za sadje. Ljudje stojijo na vozovih in obirajo hkrati dve vrsti dreves, in sicer od vsake vrste eno stran. Stojijo pa v 3 višinah, tako da obirajo od tal do vrha. Posebno važni so ti vozovi za obiranje sadja v modernih nasadih, kjer so drevesa vzgojena v palmetah. Obiralni voz je lažji tovornjak, stojišča pa se po potrebi lahko razširijo ali pa bolj stisnejo, kar je pač odvisno od gostote vrst. V velikanskih nasadih jablan dosežejo vsa drevesa skoraj isto višino in zato je obiranje lahko popolno.

Si sejal ozimno pšenico?

Z vremenom niso seveda nikdar vsi zadovoljni, a kdor je letos hotel sejati ozimno pšenico, je to delo lahko opravil v lepem vremenu, ki ga je bilo še nekaj tudi po sv. Martinu.

Važno pa je, kako je bilo vsejani pšenici pognojeno. Mislimo, da so temeljno gnojenje — pred setvijo — vsi pravilno izvršili, vprašanje je le, kako je z navrhnim gnojenjem ali gnojenjem pod list, kateremu naši kmetovalci prav ne zaupajo. In vendar je to gnojenje z apnenim, z amonijevim ali s čilskim solitrom zelo važno, ker posreduje mladi pšenični rastlinici silo za premagovanje zimskih neprilic, vrh tega pa rastlinica še nakopiči moči za bujno spomladansko pogajanje.

Zato svetujemo vsem, ki so sejali ozimno pšenico, da ji čimprej, na vsak način še pred polovico decembra pognojijo pod list s 1/2 kg enega zgornjih solitrov na vsakih 100 m² površine. Z enako količino solitra bomo gnojili še proti koncu januarja. Poskusi so dokazali, da mlada pšeničica pozimi ne spi in da v njej žubori življenje vsakokrat, kadar se odtali zemlja, v kateri raste.

in smolike med letom — raztopimo v 100 litrih vode samo 200 gramov mezene.

Priprava škropila je enostavna: določeno količino mezene (sedaj in marca po 500 gramov ali 1/2 kg) premešamo najprej z malo vode v močnik, katerega polagoma redčimo s prilivanjem vode in med neprenehnim mešanjem. Ko je škropilo pripravljeno, škropimo z navadnimi nahrbtnimi ali motornimi škropilkami, ki jih po opravljenem delu skrbno operemo z vodo.

—0—

Proizvodnja in potrošnja močnih krmil

Potrošnja močnih krmil se dviga povsod, kjer je količinkaj živinoreje. Popolnoma zastarelo je stališče, naj domače gospodarstvo redi toliko živine, kolikor je lahko preredit doma pridelano krmo.

Tovarne v Italiji izdelajo letno kakih 8 milijonov stotov močnih krmil. V primerjavi z ostalimi državami organizacije ESI (Evropsko skupno tržišče) je ta količina nizka, saj znaša v Belgiji in Luksemburgu še skoraj enkrat toliko ali 15 milijonov stotov, v Franciji 24 milijonov, v Zapadni Nemčiji 30 in v mali Nizozemski celo 37 milijonov stotov.

Živinoreja posamezne države ne potroši samo doma pripravljenih močnih krmil, marveč tudi določene količine uvoženih krmil, mnogo doma pridelanega in uvoženega zrnja ter ribjih in mesnih mok. Tako je bilo v gospodarskem letu 1959/60 pokrmljenih v Italiji poleg vseh izdelanih močnih krmil tudi še 40 milijonov stotov koruze in 4 milijoni stotov ječmena in 2 milijona krmnskih pogač ter žlahtnih mok, pod katerimi moramo razumeti mesne moke predvsem iz Argentine in ZDA ter ribje moke iz Angole, Peruja in Norveške. Celotni uvoz zrnja — predvsem koruze — in močnih pogač ter žlahtnih mok v Italijo je znašal lani skoraj 25 milijonov stotov. Zadnja leta je Italija dobivala mnogo koruze iz Jugoslavije, za bližnjo bodočnost pa računajo na velik uvoz iz ZDA.

PRIDELOVANJE JAGOD-SMOKVIC

Letošnji pridelek jagod v Italiji cenijo na 456.000 stotov ali 22% več kot lani in skoraj 50% več kot l. 1959, ko je znašal pridelek 311.800 stotov.

Jagode gojijo v skoraj vseh italijanskih pokrajinah in tudi pri nas se nekoliko gojiteljev specializira na ta pridelek, ki gre kar dobro v denar. Industrijske ali sklenjene nasade jagod pa imajo v pokrajinah Verona in Bologna, kjer še vedno pridelajo nad polovico vsega pridelka jagod v Italiji. V zadnjih letih pa se gnojenje jagod hitro širi in posebno naglo napreduje v pokrajinah Ferrara, Rim in Cuneo v Piemontu.

Jagode zahtevajo seveda posebno kmetijsko tehniko in, kdor hoče uspeti s tem pri delkom, se mora resno lotiti tega opravila. Napreden jagodar bo gotovo uspel, saj se dosežejo hektarski donosi tudi nad 100 stotov. Lansko leto je znašal povprečni hektarski donos v pokrajini Verona 94.7 stota, za vso državo pa 57.2 stota.

V velikih italijanskih mestih in letoviščih je sicer precej visoka potrošnja jagod, a glavni odjemalec je Nemčija, kamor gre skoraj celotni italijanski izvoz jagod.

Človeška vprega

Se marsikje na svetu, posebno v Aziji — Kitajska in Indija — so ljudje še vpreženi v vozove in tudi v pluge. Ti plugi pa niso naši moderni, marveč lesene kljuke, opremljene s kakšnim močnejšim železnim žebljem, ki riže po zemlji. Mnogi taki plugi so tudi enostavni drevaki, le da so leseni. Seveda taki plugi prav slabo pripravijo zemljo za setev.

Ne smemo pa misliti, da pri nas ni bilo človeške vprege. Kolikokrat so se še naši dedje vpregli k vozu in pomagali kakšnemu živinčetu, posebno pa mlademu juncu, da je laže peljal. O človeški vpregi za oranje pa pri nas ni sledov. Pač pa so taki sledovi v notranjosti države in celo v Lombardiji. V muzeju v Pallanzi (Novara) imajo krasno sliko, katere avtor je Achille Toninetti. Slika predstavlja dve precej močni ženski — najbrž mati in hči — ki sta vpreženi v plug, katerega od zadaj ravna neki moški — najbrž gospodar. Slika se imenuje »Aratura a Miazzina« in je bila napravljena okoli leta 1890, to je pred 70 leti. Pravijo, da je bilo tako oranje takrat običajno v hribih nad Lago Maggiore.

ŽENA IN DOM

Kako si ohraniš zdrave živce

• Če te kaj teži, ne pretiravaj in pretehtaj, če je res tako hudo. Predvsem pa ne nosi težav v sebi, marveč se zaupaj osebi, ki je zaupanja vredna. Skupno z njo boš gotovo prišel do rešitve. Sicer pa bo predmet skrbi izgubil svoj obseg, ko se razgovoriš.

• Kadar čutiš, da ti kaj posebno razdira živce, takoj prenehaj premišljevat o tisti stvari in pojdi po razvedrilo v kino, k znancem in prijateljem. Najlej se in tudi kaj popij! Takoj boš začel drugače gledati na življenje.

• Če moraš vztrajati pri svoji trditvi, potem stori to čimbolj mirno in vljudno. To ti bo dalo občutek zrelosti in notranjega zadovoljstva. Če pa ni važno, raje popusti; s tem najboljše razorožiš nasprotnika.

• Ne misli vedno nase in na svoje težave, marveč pogledj včasih malo okoli sebe; tudi drugi ima-

jo svoje skrbi, pa jih morda bolj modro in vedro prenašajo. Pridruži se jim.

• Delaj vedno samo eno stvar naenkrat. Nervozni ljudje se radi lotijo več stvari hkrati in potem ničesar ne dokončajo. Najhuje pri tem je, da to znatno poslabša njihovo živčnost in se stopnjuje njihova nervoznost, ker so nezadovoljni sami s seboj. Glavno pri tem je, da si znaš delo razdeliti, to je pol uspeha.

• Ne zahtevaj preveč od samega sebe. Nervozni ljudje si često nalagajo preveč dela in mislijo, da brez njih ne gre. Ker ne morejo vsega natančno opraviti, jim odpovedo živci. Loti se tistega dela, za katerega imaš največ razumevanja in daru.

• Ne bodi preveč kritičen. Sprejmi svoje prijatelje in znance, kakršni pač so, in ne zahtevaj, da bi se vsi ravnali po tebi. Poišči njihove dobre lastnosti in jim priznaj njihove vrline. Zavedaj se, da ima vsak človek svoje napake in da tudi ti nisi brez njih.

R. Ne cvetejo več zame...

12

»Da bi odšla skupaj s teboj, Živko? Saj ne morem. Oče bi me s policijo poiskal, saj veš, da nisem polnoletna.«

»Kljub temu mislim, da bi vplivalo na tvojega očeta, ko bi videl, da si našla pogum za takšno odločitev. Sicer pa so zdaj njegove misli drugje in nima časa, da bi se ukvarjal s teboj. Siliti te ne morem, toda vedeti moraš, da sem pripravljen vzeti nase vse posledice.«

»Ah, ne, Živko, morda bi takšna odločitev pokvarila tvojo bodočnost in bi se utegnil še kesati.«

»Ne, samo enega bi se kesal: če ne bi vsega poskusil, da si priborim tebe za vedno. Samo enkrat v življenju se zgodi, da človek sreča osebo, ki mu je od vedno odbrana. Tako se je zgodilo meni, Nevica, ko sem te prvič videl. Oba pa morava zdaj pokazati pogum, da si sama usmeriva življenje.«

»Oba? Misliš, da bi zlomila usodo?«

»Za prvi korak moraš gotovo imeti ti več poguma kot jaz, potem bo pa šlo.«

Živko ni pričakoval odgovora. Vedel je, da terja taka odločitev precej poguma. Nežno je objel deklico, ki se je privila k njemu kot v varno zavetje. Ko je legla k počitku, ni mogla zaspati. Ali je očetu sploh še kaj mar zanjo? Morda bo celo vesel, da se je iznebi? Kaj bo rekel pa glede Živka? Ni si še znala razložiti, kako mora srce prenesti vse iz ljubezni do drugega. Saj doslej ni poznala niti ljubezni do staršev. Uverjena je bila, da mora vsaka sreča trajati le malo časa. Živko jo bo moral pozabiti; bolje bo zanj. Ona mu ne sme ovirati življenjske poti.

Naslednje jutro je Živko pogledoval Nevo, a je ni vprašal po odločitvi. Upal je še

vedno, da se bo odločila, kakor ji srce narokuje.

—0—

Ostra zima je že ponehaval. Zdelo se je, da že pošilja nebo prve spomladanske pozdrave. Živko in Neva sta se nekega nedeljskega popoldneva vrnila s sprehoda. Sedela sta v gostilniški sobi in delala načrte za prihodnjo soboto. Neva se je danes zdela bolj zaprta in otožna. Od hipa do hipa ga je prijela za roko, kot da išče rešilne bilke.

»Se je morda kaj pripetilo, Nevica? Si prejela kako pismo od doma?«

Odmajala je z glavo. Iskala je besed, da bi povedala, kar jo je težilo.

»Pravzaprav te nisem hotel dalje spraševati,« je rekel Živko. »Toda nocoj si tako čudna. Morda misliš na tisti najin razgovor pred planinsko kočjo? Si kaj razmišljala o mojem predlogu?«

»Seveda sem in tudi vem, da čakaš na moj odgovor.«

»Si ga našla?«

»Se teden časa mi pusti,« je zaprosila Neva, »samo en teden; potem boš zvedel.«

»Moralo se je torej nekaj pripetiti, da si tako nemirna. Bom pa še počakal, da se odločiš.«

»Se bom,« je potihem potrdila.

S težavo je Živko odganjal misel, da ga je naslednji večer Neva morda zadnjikrat spremljala na postajo. Ali jo bo še kdaj objel in poljubil na rožna usta, ji zrl v oči, iz katerih je odsevala njegova življenjska sreča? Ne, ne, nemir ljubljenke je šinil tudi vanj. Res je prišel trenutek, ko jo je zadnjikrat poljubil in je skočil na vlak. Z razprtimi očmi je gledalo dekle za vozovi. Po-

čas se je obrnila in s trudnimi koraki šla proti domu.

Slutnje niso varale mladeniča. Še preden je prišla sobota, je imel Živko Nevino pismo v rokah. Skušala mu je razložiti, kaj jo je prisililo, da se je brez slovesa vrnila domov. Nekega dne, tako je pisala, ji bo hvaležen, da ga je zapustila, ker njemu pristaja vesela in življenja polna deklica. Ona mu pa ne sme biti v breme.

Pazljivo je prebiral besedo za besedo. Nož mu je rezal srce, vendar je ostal začuda miren. Ali ni vedno slutil, da bo sladko srečanje z Nevo ostalo le bežen sen? Občutil je kot dragoceno srečo, da je nesrečni deklici vsaj za nekaj časa mogel darovati svoje srce in ljubezen. Morda ima Nevica prav, ko govori, da ni v stanu iztrgati se iz tistega življenja, ki pomeni zanjo le tesnobo in strah. Kaj si hoče pomagati. Doseči mora svoj cilj in končati študije. Morda bo potem poromal v njene kraje. Morda jo bo srečal ali pa bodo ostali le mrtvi spomini.

Cas je koval življenje. Živko je moral polagati izpite. Le v redkih urah je vstajala pred njegovo dušo podoba lepega, otožnega dekleta. Nekega dne pa se je pripetilo, da se je popolnoma zavedel, da se resnične in globoke vezi ljubezni med dvema človekoma ne dajo tako hitro pretrgati.

—0—

Že nekaj mesecev je delal kot zdravnik v bolnišnici. Profesor, ki ga je zelo cenil, je vedel, da si želi mladi tovariš na samostojno mesto. Živko se je začudil, ko mu je nekega dne rekel: »Dragi doktor, želja se vam bo morda v kratkem izpolnila, toda so še neke težave.« Mladenič je bil že tako nanje pripravljen, saj je računal, da bo moral več let ostati v bolnišnici.

»Stvar je namreč taka,« mu je razlagal profesor. »Neki moj sorodnik je že dolgo podeželski zdravnik. Njega pa bolj vlečejo čebele kot bolniki. Zdaj mi je pisal, naj mu dobim kje pomočnika, kateremu bo tudi prepustil svoje mesto. On je brez družine. Ali bi vi sprejeli?«

(Dalje)

»To ni mogoče,« je prepričano trdil.

»Zakaj bi ne bilo mogoče?« so ga spraševali.

»Bog tega ne bo dopustil,« je odgovarjal. »Človeško inteligenco je možno uspavati, lahko jo je zazibati tudi v tisočletni sen, toda nekje duh vendarle bdi in se bo spet pojavil in vzdramil tudi inteligenco v človeku. Duha ni mogoče ubiti. Božja iskra v člo veku ne ugasne. Ni mogoče, da bi duh, ki ga je sam Bog vdihnil človeku, tega zapustil in ga prepustil za večno na milost in nemilost satanski tiraniji.«

»Kmalu bomo videli, kako je s tem,« je rekel profesor Magnussen.

»Morda še prekmalu,« je tiho pripomnil nekdo iz štaba, ki ga je bilo strah tistega, kar bodo verjetno našli na Zemlji.

Vesoljska ladja se je v vedno ožjih in vedno počasnejših krogih približevala notranjemu delu Osončja. Čimbolj pa so se bližali Zemlji, tembolj čudni občutki so se jim vzbujali. Zdaj je vesoljska ladja drvela že s precej umirjeno hitrostjo in nikakega razloga ni bilo več videti, da bi ne mogli sprejemati z Zemlje normalnih radijskih oddaj, toda vse, kar so mogli razbrati iz njih, je bilo še vedno tako malo, da si niso mogli ustvariti predstave o sedanjem življenju na Zemlji.

Skušali so vsaj dognati, če so radijske oddaje v več jezikih, a vse jezikovne in glasovne analize so kazale, da gre za eden in isti jezik. Računski stroj jim je končno nedvoumno dokazal, da prihajajo vse radijske oddaje z Zemlje res samo v enem, v »sin tetičnem« jeziku. Ugotovili so tudi njegove mongolske, indijske, afriške in evropske sestavine, toda razen tistega, kar je bilo mož-

Povzatek iz vesolja

E. Z.

36.

no smatrati za veznike, niso odkrili ničesar, kar bi jim bilo pomagalo, da bi ga razumeli. Tehnično ni nemogoče odkriti smisla teh besed, so pravili učenjaki na krovu vesoljske ladje, toda za to bi potrebovali precej časa, ki jim je zdaj tekkel že normalno. Štabu pa se je začelo muditi. In ne samo štabu — vse na vesoljski ladji je zajela nekaka predizkrcevalna mrzlica. Komaj so čakali, da bi pristali na Zemlji in spet zadihali njen zrak ter občutili vonj njenih gozdov, travnikov in polj, da bi srečali še druge ljudi, ki morajo biti kljub vsemu vendarle istega pokolenja. To hrepenenje po življenju na Zemlji je bilo celo v ljudeh iz štaba mnogo močnejše kot strah in pomisleki. Kljub temu je profesor Magnussen po posvetovanju s svojimi sodelavci odločil, da bodo pristali najprej na Marsu. V dobi, ko je »Liberty« odletela v vesolje, so bile na Marsu že velike človeške kolonije, kjer so pridobivali razne surovine, toda te so bile v takšni odvisnosti od Zemlje, da jih je bilo smatrati le še za nekake prekomorske kolonije obeh taborov na Zemlji, in popolnoma jasno je bilo, da so po uničenju »Svobodnega sveta« vse pripadle »Enotnemu svetu«. Profesorja Magnussen in tudi vse druge je močno zanimalo, kaj se je zgodilo s temi kolonijami, in obetali so si, da bodo iz njihove usode lahko skleпали tudi na tisto, kar se dogaja na Zemlji.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Francoz Anquetil najboljši kolesar v letu 1961

Letošnje kolesarske sezone je že davno konec. Za najboljšega kolesarja na svetu je bil letos proglašen Francoz Anquetil, ki je zmagal na etapni dirki po Franciji, na etapni dirki Pariz - Nica in na glavnih dirkah na kronometer. Zasedel je drugo mesto v dirki po Italiji in zmagal tudi v znani francoski dirki Criterium National.

Glavni Anquetilov nasprotnik je bil svetovni prvak Belgijec Rik van Looy, ki je letos dosegel lepe zmage po vsej Evropi. Za tema dvema kolesarjema, a s precejšnjo razliko točk so na lestvici Luksemburčan Gaul ter Italijana Carlesi in Pambianco. Dobro sta se letos izkazala Nemeec Junkerman in Italijan Massignan.

Od 8. do 12. mesta lestvice najdemo Italijana Defilippisa, Francoza Poulidora in Graczyka ter Belgija Desmeta in Daemsa.

V ospredju so tudi Španci, in sicer Suarez, Perez-Frances, Manzanque ter Anglež Simpson.

Letošnja lestvica za pokal Philco, na osnovi katere določajo najboljšega kolesarja na svetu, obsega nič manj kot 236 kolesarjev. Od teh je največ Italijanov (64), Belgijcev (54), Francozov (47) in Špancev (31). Sledijo Nizozemci (11), Nemci in Švicarji (9), Luksemburžani (5), Angleži (3) ter po en Avstrijec, Ireec in Portugalec.

Ce seštejemo točke 10 najboljših kolesarjev na svetu, ugotovimo, da so največ točk nabrali Italijani (454), ker preseneča, ker vsi vemo, da so zadnja leta Belgijci imeli v vseh dirkah glavno vlogo. Čeprav nimajo vrhunskih kolesarjev, so Italijani uvrstili med prvo osmorico kar štiri dirkače (Carlesi, Pambianco, Massignan in Defilippis); v razmahu devetih točk (25-34) sledi nato kar sedem dirkačev: Taccone (34), Battistini (31), Benedetti in Conterno (29), Baldini (27), Bruni in Brugnam (25). Preseneča pa slaba uvrstitev Nencinija, ki je nabral samo 15 točk. Ti kolesarji so v glavnem nabrali točke v etapnih dirkah. Posebno uspešen je bil v zadnjem času Taccone, zmagovalc dirke po Lombardiji.

Na drugem mestu najdemo Francoze (447), in sicer po zaslugi Jacquesa Anquetila, ki je sam nabral eno tretjino točk. Drugi Francoz je mladi Pou-

lidor, tretji pa Graczyk. S precejšnjim zaostankom pridejo tile kolesarji: Groussard in Mahe (31), Rostollan (25), Stablinski (21) ter Le Menn in Rohrbach (18).

Na tretjem mestu so Belgijci, ki so letos nekoliko razočarali. Odlikoval se je le Rik van Looy (128 točk). V zlati sredini so brata Desmet, Daems in Vannitsen; sledijo Janssens in Impanis. Odlikovalo se je včasih precej dobrih mladih kolesarjev, od katerih je treba omeniti: Woutersa, van Tongerloa, De Cabootera in Aerenhoutsa.

Španci niso še nikdar nastopili v tako velikem številu kot letos. Najhitrejši Španec je bil Poblet, ki pa je nabral zelo malo točk in ne misli več nastopati. Odlikovali so se posebno Suarez, Perez-Frances in Manzanque. Castno se je izkazal tudi Soler, medtem ko je nekoliko razočaral Bahamontes (18 točk).

Od Nizozemcev sta se letos posebno odlikovala De Haan in Geldermans. Dobro sta se držala tudi De Roo in Stolker.

Nemci nimajo več večje vloge v kolesarstvu. Med prvimi je le izkušeni Junkerman, medtem ko se častno držita v ospredju Wolfshohl in Fischerkeller.

Luksemburžani imajo samo Gaula (88 točk), medtem ko so ostali štirje kolesarji nabrali skupno le 24 točk; najboljši od teh je stari Erzner.

Tudi Angleži so letos stopili v ospredje, in sicer po zaslugi Simpsona (35 točk!), Robinson pa je nabral 16 točk.

Letos so zelo razočarali Švicarji. Vseh devet kolesarjev je skupno nabralo samo 55 točk; od teh je najboljši (14 točk) Ruegg. Graf je nabral 13 točk, Maurer pa 8.

Avstrijci (Thaler), Portugalski (Barbosa) in Ireec (Elliot) niso prišli do izraza, čeprav bi bil lahko Elliot več dosegel.

Ce si na kratko ogledamo potek letošnjih dirk, lahko trdimo, da je van Looy zaslužen osvojil svetovno prvenstvo; presenečajo pa zmage na državnih prvenstvih Italijana Sabbadina, Belgijca van Aerderja in Švicarja Fuchsa.

V etapnih dirkah so se odlikovali Anquetil, Gaul, Soler in Geldermans. Nepričakovana pa je zmaga Švicarja Moresija v etapni dirki po Švici. V dirkah na kronometer je daleč pred vsemi Anquetil. V enodnevni dirkah so se odlikovali Belgijci van Looy, Daems, Vannitsen in De Cabooter, v dirkah navkreber pa Bahamontes.

dt

LESTVICA NAJBOLJSIH KOLESARJEV

1. ANQUETIL (Francija)	147
2. VAN LOOY (Belgija)	128
3. GAUL (Luksemburška)	88
4. CARLESI (Italija)	77
5. PAMBIANCO (Italija)	69
6. JUNKERMAN (Nemčija) in MASSIGNAN (Italija)	67
8. DEFILIPPIS (Italija)	66
9. POULIDOR (Francija)	63
10. DESMET G. (Belgija)	52
11. GRACZYK (Francija)	50
12. DAEMS (Belgija)	48
13. SUAREZ (Španija)	47
14. PEREZ-FRANCES (Španija)	46
15. MANZANEQUE (Španija) in SIMPSON (Anglija)	35

LESTVICA DRŽAV

1. ITALIJA	454
2. FRANCIJA	447
3. BELGIJA	442
4. ŠPANIJA	204
5. NIZOZEMSKA	144
6. NEMCIJA	128
7. LUKSEMBURŠKA	113
8. ANGLIJA	57
9. ŠVICA	55
10. AVSTRIJA	5
11. IRSKA in PORTUGALSKA	1

Zmagovalci najpomembnejših dirk na svetu

SVETOVNO PRVENSTVO: Rik van Looy (Belg.).

DRŽAVNA PRVENSTVA: Francije: Poulidor, Italije: Sabbadin, Belgije: van Aerde, Švice: Fuchs, Španije: Suarez, Nemčije: Junkerman in Luksemburške: Gaul.

ETAPNE DIRKE: Po Franciji: Anquetil (Francija), Po Italiji: Pambianco (Italija), Po Španiji: Soler (Španija), Po Švici: Moresi (Švica), Po Nemčiji: Fischerkeller (Nemčija), Po Luksemburški: Gaul (Luksemburška), Po Belgiji: van Looy (Belgija), Po Nizozemski: Enthoven (Nizozemska), Po Portugalski: Silva (Portugalska), Po Sardiniji: Daems (Belgija), Pariz - Nica: Anquetil (Francija), Po Romandiji: Rostollan (Francija), Delphinè Liberè: Robinson (Anglija), V. N. Držav: Graczyk (Francija), Po Kataloniji: Duez (Francija), Po Andaluziji: Soler (Španija), Mentone - Rim: Geldermans (Nizozemska), Berna - Ženeva: Anglade (Francija), 4 dni Dumkerqueja: Geldarmans (Nizozemska), Po Vzhodu: Botella (Španija), Po Severu: De Haan (Nizozemska), 3 dni po Jugu: Taccone (Italija).

DIRKE NA KRONOMETER: V. N. Narodov: Anquetil (Francija), V. N. Parisien: Alcyon - Leroux (Francija), Tendicollo Universal: Anquetil (Francija), V. N. Campari: Anquetil (Francija), Trofeja Baracchi: Baldini (Italija) — Velly (Francija).

ENODNEVNE DIRKE: Italija — Milano-Sanremo: Poulidor (Francija), Po Lombardiji: Taccone (Italija), Milano-Torino: Martin (Italija), Trofeja Cugnet: Bono (Italija), V. N. Industrije: Desmet G. (Belgija), Tre Valli Varesine: Vannitsen (Belgija), Milano-Vignola: Vannitsen (Belgija), V. N. Matteotti: Conterno (Italija), V. N. Apeninov: Zamboni (Italija), Milano-Modena: Baldini (Italija), Po Laziju: Mealli (Italija), Po Venetu: Defilippis (Italija), Po Emiliji: Ronchini (Italija), Trofeja Fenaroli: Benedetti, Po Kalabriji: Bruni (Italija), Po To-

skani: Fontana (Italija), Po Kampanji: Trapè (Italija) in po Romandiji: Zamboni (Italija); Francija — Pariz-Roubaix: van Looy (Belgija), Pariz-Bruelles (Belgija), Pariz-Tours: Wouters (Belgija), Bordeaux-Pariz: van Est (Nizozemska), Criterium National: Anquetil (Francija), V. N. Longchamp: van Looy (Belgija), Boil d'Or: van Looy (Belgija), V. N. Monaka: De Roo (Nizozemska), V. N. Cannesa: Defilippis (Italija), V. N. Frejus: Graczyk (Francija), Monaco-Mont Agel: Bahamontes (Španija), V. N. Mont Faron: Poulidor (Francija), Nica-Mont Agel: Bahamontes (Španija); Belgija — Po Flandriji: Simpson (Anglija), Freccia Vallona: Vannitsen (Belgija), Liege-Bastogne-Liege: van Looy (Belgija), Het Volk: De Cabooter (Belgija), Kurne-Bruelles-Kurde: Debruyne - Van Daele (Belgije), V. N. Atlantis: van Looy (Belgija), Dirka 11 mest: van Stenberg (Belgija), Horelbeke - Antwerpen - Horelbeke: De Cabooter (Belgija), Hoeverde-Antwerpen-Hoeverde: Schils (Belgija), Skozi Belgijo: Meuleman (Belgija), Roubaix-Casel-Roubaix: Noyelle (Belgija), Po Limburški: Vannitsen (Belgija), Po 3 mestih: De Haan (Nizozemska) in Po vzh. Flandriji: van Aerde (Belgija); Švica — V. N. Ticina: Daems (Belgija), V. N. Le Locle: Ducart (Francija), V. N. Lemana: Zeffel (Švica), V. N. Ciriha: Maurer (Švica), 4 Kantonov Švice: Trepp — Graf (oba Švica); Nemčija — V. N. Biefelda: Oldenburg (Nemčija), V. N. Würtenbergena: Linbach (Nemčija) in V. N. Fichtelsachs: Puschel (Nemčija); Anglija — V. N. Mana: De Roo (Nizozemska).

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Franciška 20
Telefon 29-477

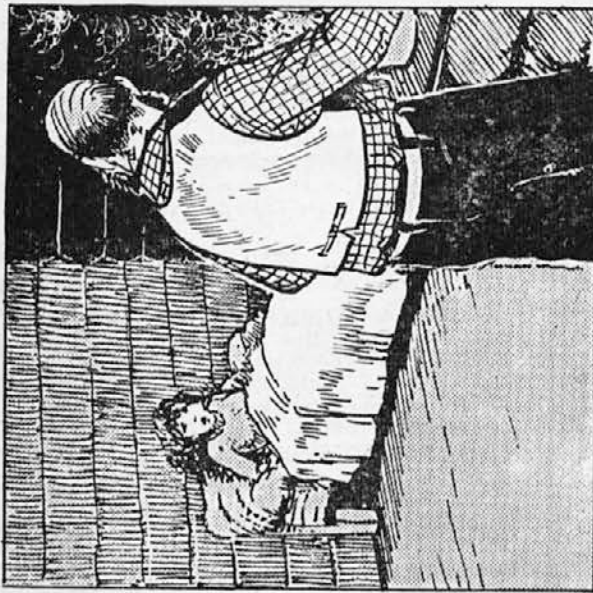
Jugoslavija - Avstrija 2-1

V nedeljo je bilo v Zagrebu prijateljsko nogometno srečanje med državnima reprezentancama Jugoslavije in Avstrije. Za tekmo je bilo mnogo zanimanja ne samo med športniki obeh neposredno prizadetih držav, temveč tudi v inozemstvu, saj se čedalje bolj bliža čas, ko se bodo v Čileju pričele tekme za svetovno prvenstvo. Avstrija se jih sicer ne bo udeležila, ker se je sama prostovoljno odpovedala nastopu, a že danes je gotovo, da bo na tej vrhunski nogometni prireditvi prisotna Jugoslavija, čeprav še ni odigrala povratne tekme z Juž. Korejo.

Nedeljska tekma z Avstrijo je bila zlasti zato zanimiva, ker je v precejšnji meri pokazala, v kakšnem stanju se trenutno nahaja jugoslovansko državno moštvo. Prilika je bila ugodna, kajti Avstrijci so letos ena najuspešnejših in naprednejših enajstoric v Evropi, saj so med drugim porazili Madžarsko in Anglijo.

Jugoslovani so na splošno prav dobro igrali. Posebno čvrsta in bojevitja je bila obramba, medtem ko je napad tu pa tam še vedno ponavljal staro napako, da ni streljel v vrata vsakokrat, kadar se mu je nudila prilika, temveč raje zgubljal čas s pretiranim preigravanjem nasprotnika. Ne glede na to sta bila oba gola, s katerima je bilo poraženo avstrijsko moštvo, rezultat kombinirane igre vsega napada in zato neoporečna. Posrečena je vsekakor bila vključitev v državno moštvo srednjega napadalca Jerkovića, avtorja obeh golov, ki je bil tudi drugače učinkovit in vselej nevaren za avstrijska vrata.

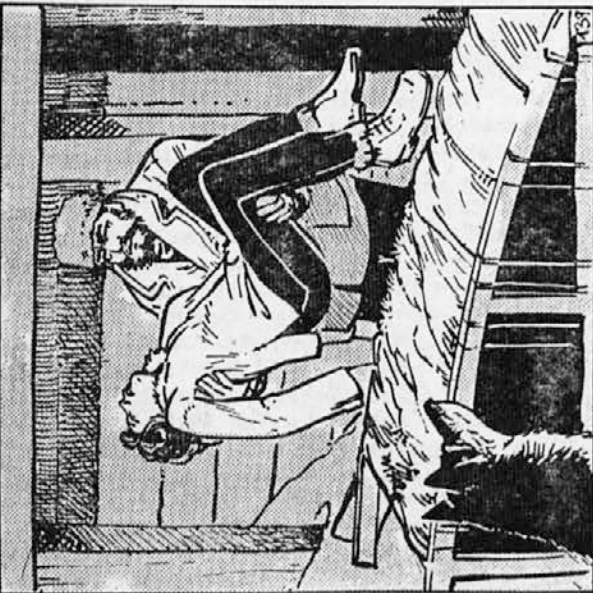
Srečanje se je zaključilo z izidom 2:1 v korist Jugoslavije; prvi polčas pa neodločeno (1:1). Za Avstrijo je dosegel gol desno krilo Nemeec. Jugoslovani so nastopili v tile postavi: Šoškić, Durković, Marković, Radaković, Nikolić, Vasović, Čebinac, Sekularac, Jerković, Galić (Mujić), Bego. V drugem polčasu je Galića zamenjal Mujić.

141. Na pragu se je Kazan stresel in obstal. Zdelo se mu je, da sunki viharja prinašajo odmeve Sivi-nega lajanja. Potem so se vrata zaprla za njim. Zavelkel se je v kot sobe in opazoval Jeanne, ki je še vedno nepremično ležala na postelji. Končno se je predramila in s prestrašenimi očmi pogledala okoli sebe. Ni se znašla.

140. Čez nekaj trenutkov se je še enkrat vrnil, stopil k psu in ga pogledal. Kazan je dvignil glavo in ga opazoval. Mož ni bil več mlad, pa tudi tako star, kot je bil Pierre Radisson, ni bil. Pretresen je vzkliznil: »In ti si to naredil popolnoma sam?« Brez strahu se je sklonil, ga odvezal in odvedel v hišo.

139. Videl je, kako se je tujec z vzklikom nagnil nad Jeanne. Potem je zasiljal otrokovo jokanje in občutek olajšanja ga je prevzel. Moči so mu pošle. Izčrpan je padel v sneg in z občutkom sreče prisluškoval drobnemu glasku. Potem je tujec dvignil Jeanne v naročje in jo odnesel v hišo. Vrnil se je po otroka.

144. Zjutraj je mož stopil k vratom in jih odprl. Na pragu pa ga je prehitel Kazan in v naslednjem trenutku izginil v jutranjem mraku. Nedaleč od kočje je našel zvesto Sivo. Odgovorila mu je na lajanje in že je stal ob njej pri robu gozda. Toda v gozd ji ni hotel slediti. Počakal je, dokler nista tujec in Jeanne sedla na sani.

143. Mož ji je postregel s čajem in Jeanne so se vrnile moči. Strah ji je vztrepetal v očeh, ko se je domislila prestanih strašnih ur. Potem je začela pripovedovati tujcu. Kazan se je pomirjen in zadovoljen zavlekel pod posteljo. Odvzeto mu je bilo breme, pod katerim ni smel omagati. Utrujene oči so se mu zaprle.

142. Oči so ji begale po neznanem prostoru, po neznanu in po Kazanu, ki se je dvignil in s prijaznim renčanjem stopil k njej. Končno je zagledala krzneni sveženj, v katerem je ležal otrok. Z veselim krikom ga je dvignila v naročje in vedno znova poljubljala mali obraz ter rdeče ročice. Zadišalo je po vročem čaju.

Za
naše
najmlajše

24

PO
POVESTI
J. OLIVERA
CURWOODA
RIŠE:
M. MUSTER